

Klagenemnda for krav om kompensasjon og billighetserstatning
for psykiske belastningsskader som følge av deltakelse i
internasjonale operasjoner

Unntatt off., jf. offl § 13.1 jf. fvl § 13.1

VEDTAK

Klagesak nr.: 6/2011

Klager: [REDACTED]

Klagers prosessfullmektig: Advokat Sven Ivar Sanstøl

Klagen gjelder: Krav om ytterligere kompensasjon etter forskrift 2009-12-22 nr. 1768 om særskilt kompensasjonsordning.

Beslutningsdato: 14. mai 2012

I behandlingen har deltatt: Anne Stine Eger Mollestad
Eva Klepsland Drageset
Odd Helge Olsen
Trond Jørgensen

Konklusjon: Klagen tas til følge – skadelidte har krav på maksimal kompensasjon. Utgifter til juridisk bistand dekkes fullt ut.

***

1. Sammendrag av saksgangen

Klagen gjelder krav etter forskrift 2009-12-22 nr. 1768 om særskilt kompensasjonsordning for psykiske belastningsskader som følge av deltakelse i internasjonale operasjoner (kompensasjonsforskriften).

██████████, heretter kalt skadelidte, tjenestegjorde som ██████████ i perioden ██████████. Han opplevde flere dramatiske hendelser under tjenesten. Etter tjenesten arbeidet han i sivil stilling i ██████████ frem til han i år 2000 ble tilkjent 100 % uførepensjon på grunn av invalidiserende angstlidelse. I 2008 fikk han godkjent som yrkesskade at han under FN-tjenesten ble påført en posttraumatisk lidelse, og pensjonen beregnes nå med fulle yrkesskedefordeler.

I 2010 ble det fremmet krav etter kompensasjonsforskriften. Statens pensjonskasse (SPK) har ikke funnet det nødvendig å innhente spesialisterklæring i samsvar med det særskilte mandat for ordningen, da det foreligger spesialisterklæringer i tilknytning til yrkesskadesaken i NAV samt tidligere søknad om billighetserstatning. I vedtak av 7. desember 2010 la SPK til grunn at skadelidte er påført en varig psykisk belastningsskade som følge av FN-tjenesten. Etter SPKs syn har imidlertid tjenesten kun i begrenset grad hatt innvirkning på uførheten. Det vises til at skadelidte i tillegg til psykiske plager har en rekke fysiske plager, herunder tinnitus, synsforstyrrelse, høyt blodtrykk, og nakke- og skulderplager. Videre er det vist til et skriv, hvor skadelidte oppramser fire traumatiske og sterke opplevelser, hvor arbeidsmiljøet i ██████████ trekkes frem som utløsende faktor for dårlig helse og dertil uførhet. SPK anfører på denne bakgrunn at det er flere årsaker til skadelidtes uførhet. Skadelidte ble derfor tilkjent kompensasjon for en uføregrad på 50 %. Med fradrag for tidligere tilkjent billighetserstatning ble det utbetalt kr. 1.026.776.

Skadelidte har ved advokat Sven Ivar Sanstøl, rettidig påklaget vedtaket. Det anføres at hele uførheten skyldes FN-tjenesten. Det bestrides at det foreligger flere årsaker til uførheten. Subsidiært anføres det at årsakene er samvirkende og at FN-tjenesten har vært en nødvendig betingelse som derved må svare for hele uførheten. Selv om skadelidte skulle hatt påkjenninger i sitt sivile liv som har medvirket til hans tilstand i dag, er det krigsopplevelsene som har gjort ham sårbar for de senere belastningene. Disse belastningene kan således anses som sekundærfølger av krigsopplevelsene. Det er ikke sannsynliggjort at 50 % av uførheten ville inntrådt uansett. Dersom nemnda ikke anser dokumentasjonen tilstrekkelig for å utbetale full kompensasjon, bes det om at ny sakkyndigerklæring innhentes.

Advokat Sanstøl møtte for nemnda og utdypet grunnlaget for klagen. Under henvisning til de foreliggende spesialisterklæringer samt det faktum at skadelidte nå er tilkjent full yrkesskadefordel på sin uførepensjon, fastholdes det at skadelidte har krav på full kompensasjon.

2. Nemndas vurdering

Det er på det rene og ikke bestridt at skadelidte har en varig psykisk belastningsskade som følge av tjenestegjøring i en internasjonal operasjon. Videre er det klart at skadelidte er 100 % varig ervervsmessig ufør. Det sentrale spørsmål for nemnda er om hele uførheten kan tilbakeføres til de tjenesterelaterte psykiske belastningsskader, eller om han ville ha falt ut delvis uansett som følge av forhold som ikke skyldes FN-tjenesten.

Kravene til årsakssammenheng utledes av betingelseslæren. Etter betingelseslæren vil den psykiske belastningsskaden være årsak til hele skadelidtes ervervsuførhet dersom den har vært

en nødvendig og tilstrekkelig betingelse for uførhetens inntreden. Det skal i den sammenheng presiseres at det etter gjeldende erstatningsrett ikke er grunnlag for en forholdsmessig oppdeling av erstatningsansvaret.

Det er i utgangspunktet skadelidte som bærer bevisbyrden for at det foreligger en slik nødvendig og tilstrekkelig årsakssammenheng. SPKs vedtak innebærer en forståelse av at skadelidte som følge av andre årsaker som ikke relaterer seg til tjenesten, ville ha blitt varig ervervsmessig ufør med minst 50% også om deltagelse i militære operasjoner tenkes bort. Bevisbyrden for at skadelidte uansett ville ha blitt helt eller delvis varig ervervsmessig ufør, påhviler staten. Det vises for så vidt til Rt. 1999 s. 1473, og nemndas vedtak i bl.a. sak 4/2011, 15/2011, 19/2011 og 31/2011.

Kravene til bevis for å konstatere årsakssammenheng er lempeligere etter kompensasjonsordningen, jf. Forsvarsdepartements tolkningsnotat av 22.11.2010, hvor det heter *"Da de fleste kravene under kompensasjonsordningen ligger langt tilbake i tid, skal beviskravet praktiseres lempeligere enn etter et krav under det alminnelige erstatningsmessige grunnlag."* Dette får også konsekvenser for kravene til bevis for så vidt gjelder spørsmålet om skadelidte ville ha falt ut uansett.

SPK viser i vedtaket til et sammendrag fra terapitimer hos psykolog som skadelidte selv har skrevet. Her fremgår det at skadelidte har hatt traumatiske og sterke opplevelser i tilknytning til FN-tjeneste i [redacted], tap av ektefelle i 1991, tannlegebehandling i 1995, og psykososialt arbeidsmiljø i [redacted]. Nemnda forstår det slik at SPK som følge av disse opplysningene legger til grunn at det er flere årsaker til de psykiske problemene.

Nemnda kan etter en gjennomgang av foreliggende dokumentasjon ikke se grunnlag for at skadelidte ville hatt psykiske problemer også om FN-tjenesten tenkes borte. I erklæring fra spesialist i klinisk psykologi Ingo Gärtner diagnostiseres skadelidte med Posttraumatisk stresslidelse kronisk forløp, Kombinert angst og depressiv tilstand, og Somatiseringslidelse. De psykiske lidelsene knyttes her i sin helhet til FN-tjenesten. Videre foreligger det en erklæring fra NMP ved dr. Jon G. Reichelt, utferdiget i forbindelse med søknad om billighetserstatning. Her konkluderes det med at skadelidte har en Tilbakevendende depressiv lidelse som «i alle fall delvis» er forårsaket av FN-tjenesten. I tilknytning til denne erklæringen skal det imidlertid bemerkes at det er psykologspesialist Snorre Sæbø som har forestått de kliniske undersøkelsene av skadelidte. I motsetning til dr. Reichelt konkluderer Sæbø med at skadelidte er påført en Posttraumatisk stresslidelse som følge av hendelser i FN-tjenesten. Senere har dr. Anne Regine Føreland utferdiget spesialisterklæring i forbindelse med krav om yrkesskade. Også hun setter diagnosen Posttraumatisk stresslidelse, samt Panikk lidelse og Agorafobi, og konkluderer med at det er klar årsakssammenheng mellom lidelsene og FN-tjenesten. Nemnda kan etter denne gjennomgangen ikke se grunnlag for å hevde at de psykiske problemene skyldes andre forhold enn tjenesten.

Som anført av SPK har skadelidte i tillegg til psykiske plager også en rekke fysiske plager. Spesielt omtales tinnitus, synsforstyrrelse, høyt blodtrykk, nakke- og skulderplager, og eksem/psoriasis. I tillegg har skadelidte i senere tid blitt rammet av kreft. Det kan derved reises spørsmål ved om skadelidte uansett ville blitt ervervsufør på grunn av somatiske plager.

Skadelidte anfører at de somatiske plagene må anses som følgeskader av de psykiske skadene. Nemnda deler skadelidtes syn på dette. Det er allment kjent at psoriasis kan forverres i stressituasjoner og det antydes flere steder i den medisinske dokumentasjonen i nærværende sak at utbruddene hen ger sammen med skadelidtes psykiske helse. Når det gjelder

synsforstyrrelsene fremgår det av legeerklæring fra dr. Øyvind Fygd at disse mest sannsynlig er migreneekvivalente, hvilket kan ha sammenheng med PTSD-diagnosen. Likeså nevnes det at øresus sannsynligvis har sammenheng med nakkespenninger. Nakke- og skulderplager ses ofte som psykosomatiske utslag av blant annet angstlidelser. Det faktum at disse plagene synes å ha utviklet seg i takt med de psykiske problemene, tilsier at det kan være en sammenheng. Uavhengig av spørsmålet om de somatiske plagene er følgeskader av psykisk lidelse er det uansett de massive psykiske lidelsene som i all hovedsak har virket inn på skadelidtes uførhet. Det vises i den sammenheng til legeerklæring fra dr. Åsa Strømmen 26. oktober 1999, vedrørende uførepensjon. Her uttales det at skadelidte *«fungerer ikke i jobb pga en invalidiserende angst. Svært lav 'stress grense'.*»

Skadelidte er i dag 76 år gammel. Hans alder påvirker i seg selv funksjonsevnen og derigjennom ervervsevnen. Kompensasjonsordningen er imidlertid uavhengig av skadelidtes alder og reelle økonomiske tap. Det må da være riktig å legge avgjørende vekt på at skadelidte falt ut av arbeidslivet i 1999, mens han fremdeles kunne ha vært yrkesaktiv. Han har siden vært helt arbeidsufør som følge av den psykiske belastningslidelsen han ble påført i tjeneste. At han senere har hatt en utvikling i lidelsene og at nye har kommet til, herunder kreftdiagnosen, må tillegges mindre betydning, da disse er tilkommet på et så vidt sent tidspunkt i hans livsløp at de ikke har hatt nevneverdig innvirkning på hans ervervsevne. Nemnda finner det således ikke sannsynliggjort at skadelidte ville ha falt ut delvis uansett om tjenesten tenkes borte. Tvert imot har skadelidte vist en sterk vilje til å stå i arbeid tross massive belastninger som følge av den psykiske belastningslidelsen tjenesten har påført ham.

Det legges til grunn at skadelidte er påført varig psykisk belastningsskade som følge av tjenestegjøring i en internasjonal operasjon, og at denne har vært en nødvendig og tilstrekkelig betingelse for at han i dag er 100 % varig ervervsmessig ufør. Konsekvensen av dette er at skadelidte har krav på full kompensasjon etter forskriftens § 4. Det er allerede utbetalt kompensasjon for en varig ervervsmessig uførhetsgrad på 50 %. Skadelidte tilkommer ytterligere 50 % av maksimal erstatning, beregnet med grunnlag i grunnbeløpet på oppgjørstidspunktet.

For klageomgangen har advokat Sanstøl fremsatt krav om dekning av 15 timer juridisk bistand, totalt kr. 37.500 inkl.mva. I henhold til forskrift av 24. juni 2011 om klagenemnda § 13, dekkes rimelige og nødvendige utgifter til juridisk bistand i anledning klageomgangen. Nemnda har ingen merknader til kravet og finner at det skal dekkes fullt ut.

3. Konklusjon

Klagen tas til følge i det skadelidte har krav på maksimal ytelse etter kompensasjonsforskriften. Skadelidte tilkommer ytterligere 50 % av maksimal erstatning, beregnet med grunnlag i grunnbeløpet på oppgjørstidspunktet. Pr i dag utgjør grunnbeløpet kr 79.216. Grunnbeløpet reguleres hvert år pr 1. mai. Årets grunnbeløp er foreløpig ikke kjent. Da oppgjør finner sted etter 1. mai, innebærer det at SPK utbetaler kompensasjon etter gammelt grunnbeløp nå tilsvarende 50 % av 35 G, og gjennomfører et etteroppgjør basert på differansen mellom gammelt og nytt grunnbeløp, så snart det nye grunnbeløpet er klart, jf kompensasjonsforskriften § 4 andre ledd.

Utgifter til juridisk bistand i forbindelse med klagebehandlingen dekkes med kr. 37.500,- inkl.mva.

Vedtaket er enstemmig.

***

Oslo, 1. juni 2012

Anne Stine Eger Mollestad
Klagenemndas leder